

๓.แบบปฏิบัติงานสัมพันธ์ชุมชน ประเพณีและเทศกาล
 ฝึกปฏิบัติอาชีพ ฝึกธรรม ประเพณี และเทศกาล

ลำดับที่	รายการ	ผู้รับผิดชอบ/ผู้รับผิดชอบ	สถานการณ์ตั้งอยู่		
			ปฏิบัติอย่าง แพร่หลาย	เสี่ยงต่อการ สูญหาย	ไม่มี การปฏิบัติแล้ว
ชุมชนบ้านขุนแมง					
๑	วันขึ้นปีใหม่ในศาสนา ของ ชาวมอญ ตามประ เพณี	ค.ศ.ศ.ค.ว. มีชัย ๑๖/๒ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๒	ทำพิธีกรรมทางศาสนา ในศาสนาของ ชาวจีนมุสลิม เป็นไปอย่างวิจิตร	นางฉวี ทุมมณี ๑๑/๓ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
ชุมชนบ้านวัดโพธิ์หนอง ทราย					
๑	พิธีกรรมทางศาสนา ของ ไทใหญ่	นางฉวี ทุมมณี ๑๖/๒ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			

๔.ด้านความรู้และแบบปฏิบัติงานเกี่ยวกับธรรมชาติและชีวภาพ

ฝึก ๑. ศึกษารูปและโทษของ ๒. การดูแลรักษาและจัดการเกี่ยวกับ
 ๓. ไร่นาของสัตว์และการทำสวน ๔. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
 ๕. ชนิดและการตั้งถิ่นฐาน

ลำดับที่	รายการ	ผู้รับผิดชอบ/ผู้รับผิดชอบ	สถานการณ์ตั้งอยู่		
			ปฏิบัติ อย่าง แพร่หลาย ๆ	เสี่ยงต่อ การสูญ หาย	ไม่มี การปฏิบัติ แล้ว
๑.อุทยานและไร่นาเกษตร					
ชุมชนบ้านขุนแมง					
๑	ทำนุบำรุงธรรมชาติ	นางสุพันธ์ ใส เสียง ๑๖/๒ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๒	ทำนุบำรุงสัตว์บกและ น้ำ	นางสุพันธ์ นวลจันทร์ ๒๕ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๓	ทำนุบำรุงไม้ตระกูล	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๔	ทำนุบำรุงน้ำ	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๕. การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
ชุมชนบ้านวัดโพธิ์ หนองทราย					
๑	การดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม การ เก็บขยะมูลฝอย	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
ชุมชนบ้านหนองโพธิ์					
๑	การดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			

๕. ด้านงานช่างฝีมือ

ฝึก ๑. ด้านงานช่างไม้/ช่างทำ ๒. เครื่องใช้สาน ๓. เครื่องปั้นดินเผา ๔. เครื่องโลหะ
 ๕. เครื่องปั้นดินเผา ๖. เครื่องปั้นดินเผา ๗. งานช่างฝีมือที่เป็นศิลปะทางศิลปวัฒนธรรม
 ๘. ประเพณีช่างฝีมือ

ลำดับที่	รายการ	ผู้รับผิดชอบ/ผู้รับผิดชอบ	สถานการณ์ตั้งอยู่		
			ปฏิบัติอย่าง แพร่หลาย	เสี่ยงต่อการ สูญหาย	ไม่มี การปฏิบัติแล้ว
๑. ด้านงานช่างไม้/ช่าง ทำ					
ชุมชนบ้านวัดโพธิ์ หนองทราย					
๑	ทอผ้า	นางประยูร เกษศรี ๒๑/๒ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๒. เครื่องใช้สาน					
ชุมชนบ้านโพธิ์หนอง ทราย					
๑	การจักสาน ตะกร้า และ การจักสาน กระจัง	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
ชุมชนบ้านวัดโพธิ์ หนองทราย					
๑	การจักสาน ตะกร้า ตะกร้า และ การจักสาน กระจัง	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๔	การจักสาน และ การจักสานไม้ รวบ	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
ชุมชนบ้านหนองโพธิ์ หนองทราย					
๕	เครื่องจักสาน เช่น ตะกร้า ตะกร้า ตะกร้า	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
ชุมชนบ้านวัดโพธิ์ หนองทราย					
๒	เครื่องจักสานไม้ รวบ ตะกร้า ตะกร้า ตะกร้า	นางฉวี ทุมมณี ๑๖ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๒. เครื่องปั้นดินเผา					
๑	เครื่องปั้นดินเผา เครื่องปั้นดินเผา	นางประยูร เกษศรี ๒๑ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๓. งานช่างฝีมือ ด้านศิลปวัฒนธรรม และงานช่าง					
ชุมชนบ้านขุนแมง					
๑	งานปั้น เครื่อง ปั้นดินเผา	นางฉวี ทุมมณี ๑๕ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			
๒	งานช่างฝีมือ ด้านศิลปวัฒนธรรม	นางประยูร เกษศรี ๒๑ พ.ย. ๕๖ ค.ศ.ศ.ศ.ค.ว.			

๖. ด้านการส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรมและศิลปกรรมท้องถิ่น

ลำดับที่	รายการ	ผู้รับผิดชอบ/ผู้รับผิดชอบ	สถานการณ์ตั้งอยู่		
			ปฏิบัติอย่าง แพร่หลาย	เสี่ยงต่อ การสูญ หาย	ไม่มี การ ปฏิบัติแล้ว
ด้านการส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรมและศิลปกรรม ท้องถิ่น					
บ้านการส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรมและศิลปกรรม ท้องถิ่น					



ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ตำบลพิบูลย์ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก



ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญ เป็นมรดกที่บรรพบุรุษใน
 อดีตได้สั่งสม สร้างสรรค์ สืบต่อภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่องสืบสาน
 เรื่องราวอันทรงคุณค่ามากมาย ส่งผลให้คนในชาติเกิดความรัก
 ความภาคภูมิใจและร่วมมือนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นไปพัฒนา
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีความสำคัญสำหรับการศึกษารากเหง้าความ
 เป็นมาของท้องถิ่นและชุมชน



บทที่ ๑
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือปัญญาชาวบ้านหรือปัญญาชนท้องถิ่น (Intellectual Organic) หมายถึง "พื้นที่รากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบเนื่องต่อกันมาที่สภาวะหรือ ประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้ที่สั่งสมสืบต่อกันมา"

๒. ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป็นมรดกที่บรรพบุรุษในอดีตได้สั่งสม สร้างสรรค์ สืบทอดภูมิปัญญา มาอย่างต่อเนื่อง สืบสานเรื่องราวอันทรงคุณค่ามากมาย ส่งผลให้คนในชาติเกิดความรัก ความภาคภูมิใจและร่วมร่วมใจสืบสานต่อกันมาและต่อไปในอนาคต ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ

๓. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งตามลักษณะของชนในท้องถิ่นหรือชุมชน ซึ่งได้คิดหรือได้รับการถ่ายทอดและปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งมีจากความเชื่อ ความรู้สึก ความนึกคิด ในการสร้างสรรค์แบบแผนของการดำเนินชีวิต รวมถึงการนำเทคโนโลยีที่เข้ามาประยุกต์ใช้

ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนั้น จึงแบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลลูกออก ดังนี้

๑.๑ ด้านเกษตรกรรม เช่น การเพาะปลูก การขายพันธุ์ การเลี้ยงสัตว์ การเกษตรผสมผสาน การทำไร่สวนผสม การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร การทำนา ทำสวน ทำไร่ เป็นต้น

๑.๒ ด้านการแพทย์แผนไทย เช่น หมอสมุนไพร หมอยาชาวบ้าน หมอวดแผนโบราณ หมอยาจีน

๑.๓ ด้านศิลปกรรม เช่น วาดภาพ (กิจกรรม) การปั้น(ประติมากรรม) นาฏศิลป์ ดนตรี การแสดง การละเล่นพื้นบ้าน นันทนาการ เป็นต้น

๑.๔ ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี เช่น ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาธรรมะ และประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรม คำสอน การประยุกต์ประเพณี เป็นต้น

๑.๕ ด้านโภชนาการ เช่น ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารและยาให้เหมาะสมกับความต้องการร่างกายในภาวะการณต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก เป็นต้น



บทที่ ๒
ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา

ลำดับ	ชื่อศาสนสถาน	สถานที่ตั้ง
๑	วัดพุทธแก้ว	ชุมชนบ้านพิทแก้ว ม.๑
๒	วัดหนองไม้ไผ่	ชุมชนบ้านหนองไม้ไผ่ ม.๑๐
๓	วัดศรีบัว	ชุมชนบ้านดอนทราย ม.๑๑
๔	วัดดอนเป็ง	ชุมชนบ้านดอนเป็ง ม.๑๒

ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี

ลำดับ	ประเภท/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา/ต้นกำเนิด	สถานที่ปฏิบัติ	การจัดกิจกรรม
๑	มาฆบูชา	วันมาฆบูชา เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นวันที่ในวันนั้นเกิดพระอรหันต์ขึ้นในโลก ๑,๒๕๐ พระอรหันต์ได้ประชุมกันที่ป่าสาเลวันในนครเวสาลี	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔	ศาสนสถานทั่วพื้นที่	ทำบุญตักบาตร ถวายเทียนพรรษา กิจกรรมเวียนเทียน
๒	สี่พระยา	การจารีตประเพณีของชาวจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล เป็นที่เคารพบูชาของชาวจังหวัดสุพรรณบุรี	วันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๗	ศาสนสถานทั่วพื้นที่	กิจกรรมแห่เทียนพรรษา
๓	วันฉัตรมงคล	วันฉัตรมงคล หมายถึง วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี	วันขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๘	ศาสนสถานทั่วพื้นที่	การจัดกิจกรรมการปล่อยลูกโป่ง การปล่อยลูกโป่ง การปล่อยลูกโป่ง การปล่อยลูกโป่ง
๔	ประเพณีสงกรานต์	ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๕	วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๕	ศาสนสถานทั่วพื้นที่	การทำบุญตักบาตร การปล่อยลูกโป่ง การปล่อยลูกโป่ง
๕	ประเพณีทอดผ้าป่า	ประเพณีทอดผ้าป่าเป็นประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๕	วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๕	ศาสนสถานทั่วพื้นที่	การทำบุญตักบาตร การปล่อยลูกโป่ง การปล่อยลูกโป่ง

การสำรวจข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ในพื้นที่ตำบลลูกออก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑. ส่วนราชการต้นสังกัด และภาค

วัฒนธรรมต้นสังกัด ได้แก่ วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัฒนธรรมภาคตะวันออก วัฒนธรรมภาคกลาง วัฒนธรรมภาคใต้ วัฒนธรรมภาคเหนือ วัฒนธรรมภาคใต้

ลำดับที่	รายการ	ผู้ถือปฏิบัติ/ผู้สืบทอด	สถานการณอยู่	
			ปฏิบัติอย่างแพร่หลาย	เสี่ยงต่อการสูญหาย
	- ชาติพันธุ์บ้าน			
	- ชาติพันธุ์บ้าน			
	- บุคคลหรือบทกล่าวในพิธีกรรม			
	- ส่วนรูป ภาชนะ			
	- ปริศนาคำทาย คำขวัญ			
	- ภาษาถิ่น ภาษาไทย ภาษาถิ่น ภาษาอีสาน ภาษาเหนือ ภาษาใต้ ภาษาชนกลุ่มน้อย			

๒. ด้านศิลปกรรมและ

ได้แก่ ศิลปินและผลงาน ศิลปกรรมและผลงาน

ลำดับที่	รายการ	ผู้ถือปฏิบัติ/ผู้สืบทอด	สถานการณอยู่	
			ปฏิบัติอย่างแพร่หลาย	เสี่ยงต่อการสูญหาย
	ชุมชนบ้านดอนทราย			
๑	ดนตรีไทย และดนตรีสากล เช่น พิณมอญ ซึงการใหญ่ ซึงมอญ	นายเฉลิมชัย ชื่นเจริญ นาย พงษ์ ๗ ส.พิทแก้ว		
๒	ดนตรีไทย เช่น เป็มภา ระบำมอญ ระบำมอญ	นายปรีชา นที ชื่นเจริญ นาย พงษ์ ๗ ส.พิทแก้ว		
	ชุมชนบ้านนา			
๓	ดนตรีไทยพื้นบ้าน เช่น กลองยาว	นายปรีชา นที ชื่นเจริญ นาย พงษ์ ๗ ส.พิทแก้ว		
	ชุมชนบ้านหนองไม้ไผ่			
๔	ศิลปกรรมและ นาฏศิลป์และการแสดง เช่น ไร่ ไร่ พิธีกรรม	นายประจักษ์ ชื่นเจริญ นาย พงษ์ ๗ ส.พิทแก้ว		